

*Звольська Наталія Михайлівна
Діхтяренко Світлана Юріївна
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань*

ФОРМУВАННЯ АСЕРТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ У ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Перед сучасною системою вищої освіти постає завдання не лише наділити майбутніх фахівців, зокрема психологів, відповідними знаннями, а й виховання в них таких якостей як усвідомлення значимості своєї професії та себе як особистості в суспільстві, творчість мислення, вміння вдало оперувати необхідними знаннями та застосовувати їх на практиці, здатність до швидкого та доцільного прийняття рішень. Всі ці риси поєднує в собі поняття асертивності. Тому ми вважаємо доцільним звернути увагу на особливості її формування у майбутніх психологів у процесі їх професійного становлення.

Дане питання досліджували С. І. Бабатіна, О. Є. Блинова, Т. М. Дудка, М. М. Марусинець, Л. М. Марчук, А. М. Одінцева та ін.

Поняття асертивність є однією з особистісних характеристик людини та передбачає незалежність, самостійність, від впливів та суджень, що надходять ззовні, здібність регулювати власну поведінку. Крім того під асертивністю розуміють така сукупність особливостей особистості, за якої вона володіє та застосовує у життєвих ситуаціях знання про людську сутність, соціальні навички, доцільні погляди на себе та оточуючий світ, що знаходять гармонійний відбиток на поведінці людини [5, с. 56].

Асертивність уміщає в собі три складника:

- когнітивно-смісловий, який полягає у вміння орієнтуватися та об'єктивно оцінити ситуацію, гнучко мислити в проблемних ситуаціях;
- афективний, сутність якого виявляється в тому, що особистість довіряє собі, своїм судженням, впевнена у власній цінності та компетентності;

- поведінковий, що полягає у відповідальному ставленні до своєї діяльності, незалежності поглядів, в тому, що людина не боїться ризикнути, за необхідності може діяти агресивно (якщо це не шкодить іншим людям або їй самій) [3, с. 146].

Л. М. Марчук зазначає, що на професійне становлення майбутніх психологів значний вплив має внутрішні та зовнішні фактори. До внутрішніх факторів відносять психофізіологічні особливості, активну діяльність у професійній сфері, мета та цілі, що спонукають людину до її професійної діяльності, професійний стержень та потенціал особистості, бажання самовираження, самоактуалізації, кризові періоди на шляху до свого професійного становлення. Зовнішніми факторами можуть виступати умови соціального та економічного стану в професійній діяльності суб'єкта, тип провідної діяльності певного виду професії, наявність чи відсутність взаємодії з технікою на робочому місці або місці навчання, стимули, що спонукають до професійного розвитку, інші події в житті людини [4, с. 44].

Крім того асертивність у майбутніх психологів формується під впливом таких чинників як вік студента, курс, на якому він на разі навчається, денна чи заочна форма навчання і звісно ж соціальні зв'язки з одногрупниками та іншими студентами [2, с. 136].

Аби підвищити свій рівень асертивності майбутнім психологам варто вчитись не сумніватись у власній точці зору, не боятись її висловлювати, мати чітко сформовані судження та принципи, дотримуватись їх, не уникати дискусій, а навпаки брати в них участь, вчитись доносити до інших свою точку зору, але й не вдаватись до маніпулювання [1, с. 138].

Отже, на сам перед варто зазначити, що на формування рівня асертивності студентів-психологів під час їхнього професійного становлення можна впливати. Звичайно цей процес обумовлений рядом факторів як зовнішніх, так і внутрішніх. Аби вплинути на внутрішні фактори, наприклад мотиви студента, потрібно про них дізнаватись у самих студентів, доносити доцільну інформацію та доводити сказане власним прикладом. Над зовнішніми

чинниками теж можливо і потрібно працювати разом із студентами, організовуючи сензитивне середовище для формування належного рівня асертивності. Одним із найважливіших моментів такої роботи, на нашу думку має стати просвіта майбутніх психологів щодо поняття асертивність та його значення.

Література

1. Марусинець М. М., Марчук Л. М. Розвиток асертивної поведінки майбутніх психологів у процесі професійного становлення: емпіричний аспект дослідження. *Психологічні науки: проблеми і здобутки*. 2018. Вип. 1. С. 120–140.
2. Марчук Л. М. Динаміка формування асертивної поведінки майбутніх психологів у процесі навчання у вищому навчальному закладі. *Теорія і практика сучасної психології*. 2018. Вип. 3. С. 133–136.
3. Марчук Л. М. Особливості розвитку когнітивного компонента асертивної поведінки студентів-психологів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2016. Вип. 6. С. 145–150.
4. Марчук Л. М. Соціально-психологічні особливості формування асертивної поведінки у професійному становленні майбутніх психологів: дис. канд. психол. наук. Київ, 2016. 225 с.
5. Соціокультурні та психологічні вектори становлення особистості : колективна монографія / О.Є. Блинова, С.І. Бабатіна, Т.М. Дудка, А. М. Одінцовата ін.; за ред. Блинова О. Є. Херсон : Вид-во ФОП Вишемирський В. С., 2018. 428 с.